

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е № 3/10.01.2022 г.

Върховен касационен съд на Република България, Гражданска колегия, Четвърто отделение в закритото заседание на седми декември две хиляди двадесет и първа година в състав:

Председател: Веска Райчева

Членове: Геника Михайлова

Любка Андонова

разгледа докладваното от съдия Михайлова гр.д. № 2783 по описа за 2021 г.

Производството е по чл. 288 ГПК.

Обжалвано е решение № 231/16.03.2021 г. по гр.д. № 3303/2020 г. в частта, с която Софийски апелативен съд, изменяйки решение № 62/04.01.2020 г., поправено с решение от 17.05.2020 г. по гр.д. № 14539/2018 г. на Софийски градски съд, осъжда Прокуратурата на Република България (процесуален субституент на държавата) да заплати на В. В. В. ЕГН [ЕГН] на основание чл. 2, ал. 1, т. 3, пр. 1 ЗОДОВ сумата 50 000 лв. – обезщетение за неимуществените вреди от незаконното обвинение в престъпление по чл. 123 НК, за което ищецът е оправдан с влязла в сила присъда по нохд № 459/2012 г. и от нарушеното право по чл. 6, § 1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи по същото наказателно дело, ведно със законната лихва от 25.01.2018 г., като искът е отхвърлен до пълния предявен размер от 110 000 лв.

Прокуратурата на Република България обжалва решението в осъдителната част. Повдигнатите въпроси са процесуалноправен и материалноправен, а касаторът обосновава предпоставките по чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК за допускане на касационния контрол. Процесуалноправният е за задължението на въззивния съд да извърши преценка на всички конкретно проявени обстоятелства, които са от значение за определяне размера на обезщетението за неимуществени вреди и са в причинноследствена връзка с незаконното обвинение. Прокуратурата счита, че е включен в предмета на обжалване и е решен в противоречие с ТР № 1/ 04.01.2001 г. по тълк.гр.д. № 1/ 2000 г. на ОСГК на ВКС и ТР № 3/ 22.04.2005 г. по тълк.д № 3/ 2004 г. ОСГК на ВКС. Материалноправният въпрос е за приложението на обществения критерий за справедливост по смисъла на чл. 52 ЗЗД при определяне размера на това обезщетение. Прокуратурата счита, че и той е обуславящ, а въззивният съд му е отговорил в противоречие с конкретни решения на ВКС по чл. 290 ГПК. Оплакванията по същество са, че решението е неправилно, защото е необосновано и е нарушен чл. 52 ЗЗД (касационните основания по чл. 281, т. 3, пр. 1 и 3 ГПК).

В. В. В. обжалва въззивното решение в отхвърлителната част. Повдигнатият въпрос е материалноправен, а и този касатор обосновава

предпоставките по чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК. Въпросът, уточнен и конкретизиран съгласно т. 1 от ТР № 1/19.02.2010 г. по тълк.д. № 1/2009 г. ОСГТК на ВКС, е: При иск за обезщетяване на неимуществени вреди от нарушено право по чл. 6, § 1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи за разглеждане и решаване в разумен срок по приключило дело и на други неимуществени вреди, които се обезщетяват по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, дължен ли е съдът да определи дължимото обезщетение глобално? Касаторът счита, че въпросът има значение за конкретното дело, а въззивният съд му е отговорил в противоречие с решение № 122/28.10.2020 г. по гр.д. № 611/2020 г. на ВКС, III-то ГО. Твърди, че се решава по различен начин с други решения на ВКС по чл. 290 ГПК, а настоящият състав следва да процедира според предвиденото в чл. 292 ГПК. Оплакванията по същество на този касатор са, че обжалваното решение е неправилно, защото въззивният съд е следвало да определи обезщетението за неимуществени вреди по всеки от двата предявени иска - по чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ и по чл. 2б ЗОДОВ, така както го е поискал с исковата молба.

Настоящият състав намира жалбите с допустим предмет – решението е въззивно, по гражданско дело с цена на иска над 5 000 лв.; при надлежна процесуална легитимация – съответстват на интереса от обжалване на всеки касатор; спазен е срокът по чл. 283 ГПК и всички останали предпоставки за тяхната редовност и допустимост. Повдигнатият от касатора В. В. материалноправен въпрос е от значение за изхода на делото, но за него са осъществени условията по чл. 292 ГПК. Съображения:

В исковата молба ищецът В. В. претендира от Прокуратурата на Република България (процесуален субституент на държавата) сумата 80 000 лв. – обезщетение за неимуществените вреди от незаконното обвинение в престъпление по чл. 123 НК, за което ищецът е оправдан с влязла в сила на 25.01.2018 г. присъда по нохд № 459/2012 г. на Военен съд – Пловдив и сумата 30 000 лв. – обезщетение за неимуществени вреди от нарушеното право по чл. 6, § 1 КЗПЧОС на разглеждане и решаване в разумен срок по същото наказателно дело.

С първоинстанционното решение исковете са квалифицирани по чл. 2, ал. 1, т. 3, пр. 1 ЗОДОВ и по чл. 2б ЗОДОВ и са уважени: първият – до сумата 50 000 лв., а вторият изцяло.

Въззивният съд е приел, че предявеният иск е един, квалифицирал го е по чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ и е присъдил обезщетението от 50 000 лв. глобално – за всички понесени от ищеца неимуществени вреди във връзка с незаконното обвинение за престъплението по чл. 123 НК, включително произтичащите от нарушеното право по чл. 6, § 1 КЗПЧОС по приключилото наказателно дело. Мотивирал се е, че не могат да бъдат разграничени понесените неимуществени вреди от незаконното обвинение по чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ и от нарушеното право по чл. 6, ал. 1 КЗПЧОС

по същото наказателно дело, а приложените критериите за справедливост по чл. 52 ЗЗД определят такъв размер на обезщетението.

Следователно въпросът, повдигнат от касатора В. В., има значение за конкретното дело, но той се решава противоречиво в различните решения на ВКС по чл. 290 ГПК .

С решение № 122/28.10.2020 г. по гр.д. № 611/2020 г. на ВКС, III-то ГО на въпроса е даден отрицателен, безусловен отговор.

В други решения по чл. 290 ГПК се приема, че когато с предявения иск увреденото лице претендира обезщетение за неимуществени вреди от незаконно обвинение по чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ, но и от нарушаване на правото на разглеждане и решаване на приключилото наказателно дело в разумен срок съгласно чл. 6, § 1 КЗПЧОС, и съдът установи предпоставките на двата деликтни състава по ЗОДОВ, неимуществените вреди от двете правонарушения не могат да бъдат разграничени, а за тяхното репарирание държавата носи обективна отговорност. Приема се, че тогава съдът е длъжен да квалифицира предявения иск по чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ и да определи обезщетението глобално - за всички неимуществени вреди във връзка с незаконното обвинение, прилагайки критериите за справедливост по чл. 52 ЗЗД. Приетото е в решение № 16/17.05.2017 г. по гр.д. № 2686/2016 г. на ВКС, III-то отд., решение № 70/06.04.2019 г. по гр.д. № 3243/2019 г. на ВКС, IV-то ГО, решение № 42/01.07.2019 г. по гр.д. № 1914/2018 г. на ВКС, III-то ГО, решение № 100/08.07.2019 г. по гр.д. 2682/2018 г. на ВКС, IV-то ГО, решение № 19/23.07.2019 г. по гр.д. № 2026/2018 г. на ВКС, III-то ГО и решение № 40/13.05.2020 г. по гр.д. № 2683/2019 г. на ВКС, IV-то ГО.

В решение № 42/01.07.2019 г. по гр.д. № 1914/2018 г. на ВКС, III-то ГО също така е прието, че когато по съответния законов ред вече е било определено обезщетение за неимуществени вреди за нарушеното право по чл. 6, § 1 КЗПЧОС по същото наказателно дело – с влязло в сила решение, с предложение по чл. 60е, ал. 2 ЗСВ от министъра на правосъдието или на оправомощеното от него лице или със споразумението по глава Трета „а“ ЗСВ, а увреденото лице претендира обезщетение за неимуществени вреди от незаконното обвинение и от нарушеното право по чл. 6, § 1 КЗПЧОС по приключилото наказателно дело, съдът квалифицира иска по чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ. При определяне на обезщетението, което в този случай също се дължи глобално – за вредите от двете правонарушения, обосноващи обективната отговорност на държавата, съдът е длъжен да прецени кои вреди вече са репарирани (с влязлото в сила решение и с постигнатото споразумение), а да присъди обезщетението за нерепарираните. Сходно е и решение № 182/19.11.2019 г. по гр.д. № 4662/2018 г. на ВКС, III-то ГО.

В решение № 76/11.04.2016 г. по гр.д. № 5721/2015 г. на ВКС, III-то ГО и в решение № 42/01.07.2019 г. по гр.д. № 1914/2018 г. на ВКС, III-то ГО също така е прието, че предложението по чл. 60е, ал. 2 ЗСВ в

административното производство по глава Трета „а“ ЗСВ не репарира понесените неимуществени вреди от нарушеното право по чл. 6, § 1 КЗПЧОС, но обвързва държавата, без значение кой държавен орган я представлява в конкретното производство за ангажиране на обективната ѝ отговорност. Поради това гражданският съд не може да определи обезщетението за неимуществени вреди на увреденото лице (и) за това нарушение в размер по-нисък от размера, който му е бил предложен в административното производство. Различно е решение № 272/27.01.2020 г. по гр.д. № 924/2019 г. на ВКС, IV-то ГО. В него се приема, че предложението по чл. 60е, ал. 2 ЗСВ не обвързва гражданския съд. Предложението по чл. 60е, ал. 2 ЗСВ е извънсъдебно признание за фактите, които пораждат обективната отговорност на държавата, а съдът е длъжен да го прецени с оглед всички обстоятелства по конкретното дело (чл. 175 ГПК) и да определи обезщетението за неимуществени вреди в размер, съответен на критериите за справедливост по чл. 52 ЗЗД, без да е обвързан от предложението по чл. 60е, ал. 2 ЗСВ.

Изложеното осъществява условията по чл. 292 ГПК по въпроса, повдигнат от касатора В. В..

При тези мотиви, съдът

О П Р Е Д Е Л И :

СПИРА производството по гр.д. № 2783/2021 г. на Върховния касационен съд, Гражданска колегия, Четвърто отделение.

ПРЕДЛАГА на Общото събрание на гражданската колегия на Върховния касационен съд да постанови тълкувателно решение по следния материалноправен въпрос:

При иск за обезщетяване на неимуществени вреди от нарушено право по чл. 6, § 1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи за разглеждане и решаване в разумен срок по приключило дело и на други неимуществени вреди, които се обезщетяват по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, длъжен ли е съдът да определи дължимото обезщетение глобално?

Определението не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1. 2.